

CALENDULA (*Calendula officinalis*)

INFORMACIÓ GENERAL

La calendula, també anomenada Boixac de jardí, és una planta de flors grogues o taronges que pertany a la família de les asteràcies. Es tracta d'una planta anual, que es cultiva des de l'antiguitat a la regió mediterrània, d'on sembla que és originària.

Actualment, està naturalitzada a pràcticament tot Europa, ja que és una bona planta auxiliar de l'hort, i a més té propietats medicinals que la fan molt interessant.

Les flors de calendula són comestibles per les persones, i a més són una important font d'aliment per les erugues de moltes papallones.

L'espècie que tenim plantada al jardí és una mica més robusta que la silvestre

(*Calendula arvensis*) però amb les mateixes propietats i usos: el seu ús principal és tòpic, com a cicatritzant i antiinflamatori, i també s'utilitza en infusió per a regular les hormones en els dolors menstruals.

La calendula és un cultiu interessant en l'àmbit educatiu, ja que ens permet tenir flors que ens donen color a l'hort, ens brinden l'oportunitat d'estudiar les estructures reproductives dels vegetals i a més ens atrauen fauna favorable per als nostres cultius.

CALENDARI

SET	OCT	NOV	DES	GEN	FEB	MAR	ABR	MAI	JUN	JUL	AGO
SEMBRA						SEMBRA					
COLLITA											

Si mantenim la calendula en un espai assolellat, i amb aigua abundant durant l'estiu, podem gaudir de les seves flors pràcticament tots els mesos de l'any.

EL CULTIU A L'HORT ESCOLAR

Quin és el millor lloc per cultivar la calèndula?

La calèndula és una planta molt resistent, que podem plantar pràcticament a qualsevol racó de l'hort o el jardí, ja que tolera qualsevol tipus de sòl.

Prefereix els espais amb bona insolació.

S'adapta bé a la calor i prefereix els climes temperats. Tot i això, s'adapta bé a les zones més fredes i pot resistir a temperatures inferiors a 0 °C.

Sembra o trasplantament

La calèndula es reproduïx de forma fàcil des de la seva pròpia llavor.

Si la primera planta l'heu comprat de planter, aneu recollint les llavors quan la flor estigui seca, i les sembreu directament a la zona al voltant de la planta que ja teniu o en noves zones on vulgueu tenir calèndula.

Si al moment que es van assecant les flors no les voleu sembrar, les podeu guardar en un pot vidre fins a la següent època de sembra.

Si ho preferim, també es pot fer planter en safates de sembra, i es trasplanten a l'hort quan la planta ja té uns 5- 7 cm d'alçada.

Si no collim les llavors seques, aquestes cauran i la planta s'autosembrarà, de tal manera que al mateix lloc on hem tingut calèndules, en rebrotaran l'estació següent, quan les condicions siguin favorables.

Quanta aigua necessita?

La calèndula no és gaire exigent amb l'aigua. Si la teniu amb reg, es farà més gran i farà més quantitat de flors.

Si voleu que us duri tot l'any, heu de preveure un reg més intens els mesos d'estiu.

Cultiu

Podem cultivar les calèndules de forma compartida amb les hortalisses, o bé en una zona adjacent (potser amb les aromàtiques o aprofitant els extrems dels bancals).

No són exigents el que fa al tipus de terreny, però cal preveure que prefereixen un lloc on toqui el sol.

Collita

Quan les flors estiguin madures, a partir dels tres mesos des de la seva sembra, les podem collir pels seus usos culinaris o medicinals. També podem decidir no collir les flors i deixar-les per tal que ens atreguin biodiversitat a l'hort.

Les flors de calèndula són comestibles i es poden utilitzar per decorar amanides, o bé per donar color a altres receptes (com si fos el safrà).

Possibles problemes en el cultiu

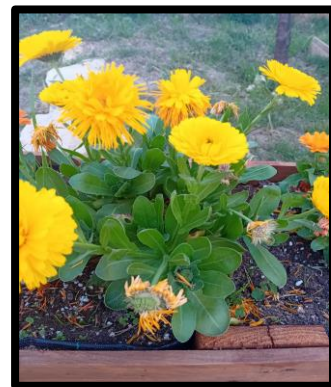
En general, es tracta d'una planta rústica que no acostuma a patir plagues, tot i això, pot ser sensible al pugó a la primavera o a l'oïdi (fong) a la tardor.

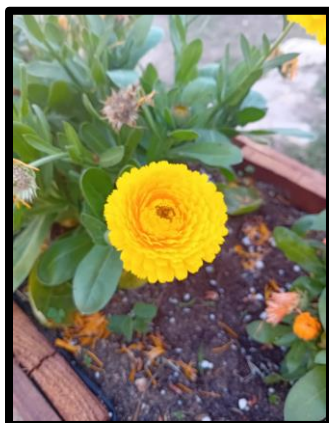
Propietats medicinals

La calèndula, sobretot a les flors i a les llavors, conté múltiples principis actius que li confereixen propietats cicatritzants, antiinflamatòries i antisèptiques, sobretot a nivell cutani.

És degut a aquestes propietats que s'acostumen a elaborar cremes, sabons i olis de calèndula per a les afeccions de la pell, com la dermatitis, cremades o ús en cosmètics.

També es pot preparar en infusió per al dolor menstrual.

Curiositats

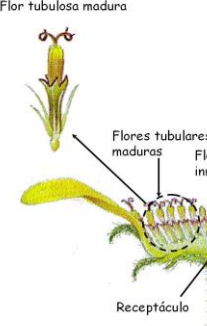
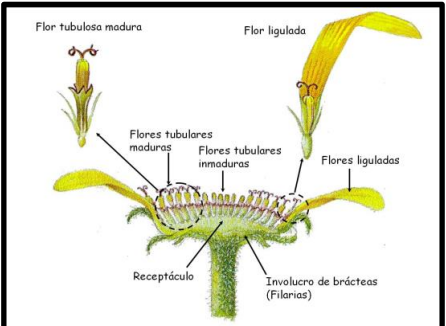
La flor de calèndula no és una flor, sinó un conjunt de flors, anomenat agrupació floral. Les flors externes tenen cada una un llarg pètal, i les internes es troben apilades al centre de l'agrupació.

PROPOSTES DIDÀCTIQUES

Activitat	Tastem les flors
Cursos	Tots
Descripció de l'activitat	<p>Les flors de calèndula són comestibles i es poden utilitzar per decorar amanides, o bé per donar color a altres receptes (com si fos el safrà).</p> <p>Altres flors comestibles que podem tenir a l'hort són els pensaments, les caputxines les flors de borraina.</p>
Durada	Pels tallers de cuina es recomana disposar de 2 h per poder sortir a collir, preparar els aliments, menjar i recollir
Necessitats d'espai i material	Cal disposar d'espai de cuina, equipat amb estris bàsics

Activitat	Observem l'estructura de l'agrupació floral
Cursos	Cicle mitjà Cicle superior Primer cicle ESO

<p>Descripció de l'activitat</p>	<p>Quan tinguem flors madures, podem observar a lupa binocular l'estructura de l'agrupació floral, i veurem clarament que una flor de calèndula no és una flor sinó un conjunt de moltes flors. Es poden diferenciar i dibuixar les flors externes (linguades) i les flors internes (tubulars).</p>
	 <p>@acene</p>
<p>Durada</p>	<p>Per a estudiar tot el cicle i obtenir flors madures, haurem d'esperar uns dos mesos des de la sembra. Després, la planta anirà produint flors sempre que les condicions de sol i aigua siguin favorables.</p>
<p>Necessitats d'espai i material</p>	<p>Es poden plantar a l'hort o en un test gran Lupa binocular Quadern de dibuix</p>

Activitat	Treballem la biodiversitat a l'hort
<p>Cursos</p>	<p>Educació Infantil Cicle inicial Cicle mitjà Cicle superior</p>
<p>Descripció de l'activitat</p>	<p>Com que la calèndula és una planta auxiliar de l'hort, una de les seves funcions (igual que les aromàtiques i altres plantes de flor) és atraure fauna que ens ajudi a l'hort, sigui amb la pol·linització o amb el control de plagues.</p>
<p>Durada</p>	<p>Podem sortir a l'hort i observar la fauna amb una sessió d'1 hora. Si en volem fer seguiment, és interessant sortir en diverses sessions i anar fent un registre de tots els animals que hi hem trobat. Podem fer un seguiment de la fauna que anem trobant a l'hort, la podem agafar amb cura i observar a les lupes binoculars o amb pots lupa, per després tornar-les a deixar a l'hort</p>

Necessitats d'espai i material	Hort Pots lupa Pinzells Pots vidre Lupa binocular Fulls de registre
--------------------------------	--

Activitat	Preparats amb calèndula
Cursos	Cicle mitjà de primària Cicle superior de primària 1r cicle d'ESO
Descripció de l'activitat	<p>Per les seves propietats medicinals, es poden fer diversos preparats amb calèndula:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oli de calèndula - Sabó de calèndula - Crema de calèndula <p>Per l'oli de calèndula, cal posar les flors (seques o fresques) en un pot de vidre, el qual s'omple fins dalt amb oli d'ametlles dolces. Aquest pot cal deixar-lo 40 dies a sol i serena, i després filtrar les restes de flors. Així ja tenim l'oli de calèndula. Aquest oli es pot aplicar directament a la pell o pot ser la base per a preparar cremes i ungüents (contenen oli, aigua i cera)</p>
Durada	Per a fer la collita de flors i preparar els pots amb oli, ens cal 1h Després ens caldrà esperar 40 dies, i posteriorment 1 h més per filtrar i posar en pots nous. Si volem elaborar cremes o ungüents o sabons, hem de comptar amb 1 hora més.
Necessitats d'espai i material	Flors de calèndula Pots de vidre Oli d'ametlles dolces Per la crema o ungüent, necessitarem cera alba o cera lanette.

